

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
Урок 1. Нумерація чисел у межах 100. Додавання і віднімання на основі нумерації (№ 1–12)	5
Урок 2. Закони додавання (№ 13–23).....	7
Урок 3. Прийоми усного додавання і віднімання у межах 100. Застосування букв латинського алфавіту для позначення геометричних фігур (№ 24–35).....	9
Урок 4. Рівняння (№ 36–48).....	11
Урок 5. Рівняння. Знаходження невідомого зменшуваного і від'ємника (№ 49–60).....	15
Урок 6. Додавання і віднімання двоцифрових чисел. Непряма форма у формулюванні задач (№ 61–71).....	17
Урок 7. Вирази зі змінною. Обернені задачі (№ 72–81).....	19
Урок 8. Додавання суми до числа. Одиниці вимірювання часу (№ 82–91).....	21
Урок 9. Віднімання суми від числа. Визначення часу за годинником (№ 92–102).....	23
Урок 10. Додавання і віднімання двоцифрових чисел у задачах і виразах (№ 103–113).....	25
Урок 11. Табличне множення і ділення (№ 114–125).....	27
Урок 12. Табличне множення і ділення. Задачі на множення і ділення (№ 126–137).....	29
Урок 13. Знаходження невідомих компонентів дій множення і ділення. Рівняння на знаходження множника, діленого, дільника (№ 138–148).....	31
Урок 14. Особливі випадки множення і ділення (№ 149–159).....	33
Урок 15. Множення і ділення числа на 10 (№ 160–173).....	35
Урок 16. Контрольна робота № 1 (№ 1–131).....	37
Урок 17. Усна і письмова нумерація трицифрових чисел у межах 101–199 (№ 174–183).....	39
Урок 18. Утворення числа 200. Лічба сотнями (№ 184–193).....	41
Урок 19. Утворення попереднього і наступного числа (№ 194–204).....	43
Урок 20. Читання і запис трицифрових чисел. Розрядний склад трицифрового числа (№ 205–214).....	45
Урок 21. Визначення загального числа сотень, десятків і одиниць у трицифровому числі. Міліметр (№ 215–225).....	49
Урок 22. Додавання і віднімання трицифрових чисел на основі знань з нумерації чисел. Кілометр (№ 226–237).....	51
Урок 23. Закріплення матеріалу про додавання і віднімання трицифрових чисел (№ 238–247).....	53
Урок 24. Одиниці вимірювання маси (№ 248–258).....	55
Урок 25. Повторення матеріалу про додавання і віднімання трицифрових чисел (№ 259–268).....	57
Урок 26. Додавання круглих десятків з переходом через сотню (№ 269–279).....	59
Урок 27. Віднімання круглих чисел за допомогою таблиць віднімання з переходом через десяток (№ 280–290).....	61
Урок 28. Додавання і віднімання круглих чисел з переходом через сотню. Рівняння, у яких одна частина подана числовим виразом (№ 291–300).....	65
Урок 29. Повторення нумераційного матеріалу концентру «Тисяча». Нерівності зі змінною (№ 301–310).....	69
Урок 30. Контрольна робота № 2 (№ 174–310).....	71
Урок 31. Додавання і віднімання способом округлення (№ 311–320).....	73

Урок 32. Додавання круглих трицифрових чисел (загальний випадок) (№ 321–330)	75
Урок 33. Усне віднімання круглих трицифрових чисел (загальний випадок) (№ 331–339)	79
Урок 34. Закріплення матеріалу про додавання і віднімання трицифрових чисел (№ 340–348).....	81
Урок 35. Часткові випадки додавання круглих трицифрових чисел (№ 349–357).....	83
Урок 36. Часткові випадки віднімання круглих трицифрових чисел (№ 358–366).....	85
Урок 37. Окремий випадок додавання круглих чисел з переходом через розряд (№ 367–377).....	87
Урок 38. Окремий випадок віднімання круглих чисел з переходом через розряд (№ 378–389).....	89
Урок 39. Додавання та віднімання круглих трицифрових чисел (№ 390–400).....	91
Урок 40. Нумерація, додавання і віднімання трицифрових чисел (повторення) (№ 401–409).....	93
Урок 41. Письмове додавання трицифрових чисел без переходу через розряд (№ 410–419).....	95
Урок 42. Письмове віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд (№ 420–429).....	97
Урок 43. Письмове додавання у випадку утворення нулів у сумі (№ 430–438).....	99
Урок 44. Контрольна робота № 3 (№ 311–438).....	101
Урок 45. Письмове додавання з переходом через розряд (№ 439–447)	103
Урок 46. Письмове віднімання з переходом через розряд (№ 448–456)	105
Урок 47. Окремі випадки письмового віднімання з переходом через розряд (№ 457–465)	107
Урок 48. Закріплення письмового додавання і віднімання у межах 1000 (№ 466–475)	109
Урок 49. Перевірка правильності виконання дій додавання і віднімання (№ 476–484).....	111
Урок 50. Закріплення письмового додавання і віднімання в межах 1000 (№ 485–494)	113
Урок 51. Усні та письмові обчислення в межах 1000 (повторення) (№ 495–505).....	115
Урок 52. Нумерація в межах 1000. Додавання і віднімання в межах 1000 (повторення) (№ 506–516).....	117
Урок 53. Переставний закон множення. Задачі на різницеве і кратне порівняння (№ 517–524).....	119
Урок 54. Сполучний закон множення (№ 525–534)	121
Урок 55. Застосування переставного і сполучного законів множення (№ 535–544)	123
Урок 56. Повторення випадків множення і ділення з числом 1 (№ 545–554).....	125
Урок 57. Випадки множення і ділення з числом нуль (№ 555–562).....	127
Урок 58. Ділення числа на рівне йому число (№ 563–571)	129
Урок 59. Контрольна робота № 4 (№ 439–571).....	131
Урок 60. Множення і ділення числа на 10 (№ 572–581).....	133
Урок 61. Задачі на кратне порівняння двох добутків та задачі, обернені до них (№ 582–588)	135
Урок 62. Правило множення числа на 100 (№ 589–598).....	137
Урок 63. Ділення числа на 100 (№ 599–608).....	139
Урок 64. Ділення виду $60 : 6$, $600 : 6$. Істинні та хибні рівності й нерівності. Складені задачі на 2–4 дії (№ 609–617)	141
Урок 65. Множення круглого числа на одноцифрове виду $40 \cdot 2$, $400 \cdot 2$ (№ 618–628)	143
Урок 66. Ділення круглого числа на одноцифрове виду $40 : 2$, $400 : 2$ (№ 629–640).....	145
Урок 67. Ділення з остачею. Алгоритм виконання ділення з остачею (№ 641–650)	149
Урок 68. Ділення з остачею. Властивість остачі (№ 651–659).....	153
Урок 69. Ділення з остачею. Перевірка ділення з остачею (№ 660–668).....	157

Урок 70. Розподільний закон множення відносно додавання. Порядок виконання дій у виразах (№ 669–677).....	161
Урок 71. Множення двоцифрового числа на одноцифрове виду $24 \cdot 3$ (№ 678–687).....	163
Урок 72. Множення одноцифрового числа на двоцифрове виду $3 \cdot 24$. Правило множення числа на суму (№ 688–695).....	167
Урок 73. Множення трицифрового числа на одноцифрове виду $240 \cdot 3$. Розв'язування рівнянь (№ 696–704).....	171
Урок 74. Множення трицифрового числа на одноцифрове виду $242 \cdot 3$. Задачі на подвійне зведення до одиниці (№ 705–714).....	173
Урок 75. Множення одноцифрового числа на трицифрове виду $3 \cdot 240$. Розв'язування задач способом складання рівнянь (№ 715–725).....	177
Урок 76. Контрольна робота № 5 (№ 572–725).....	181
Урок 77. Множення одноцифрового числа на трицифрове виду $3 \cdot 242$ (№ 726–734).....	183
Урок 78. Залежність результату дії множення від зміни одного з компонентів (№ 735–742).....	187
Урок 79. Множення двоцифрового і трицифрового числа на одноцифрове та одноцифрового на двоцифрове і трицифрове (№ 743–751).....	191
Урок 80. Правило ділення суми на число. Обчислення значень виразів зі змінною (№ 752–760).....	195
Урок 81. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $26 : 2$ (№ 761–769).....	199
Урок 82. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $48 : 3$ (№ 770–779).....	203
Урок 83. Ділення двоцифрового числа на одноцифрове виду $42 : 3$ (№ 780–788).....	207
Урок 84. Ділення трицифрового числа на одноцифрове виду $112 : 7$. Задачі з буквеними даними (№ 789–798).....	209
Урок 85. Ділення двоцифрових і трицифрових чисел на одноцифрове (№ 799–806).....	211
Урок 86. Ділення круглого числа на одноцифрове виду $120 : 3$ (№ 807–817).....	215
Урок 87. Ділення круглого числа на кругле виду $420 : 20$ (№ 818–827).....	219
Урок 88. Ділення круглого числа на кругле способом добору (№ 828–837).....	223
Урок 89. Ділення круглого числа на кругле (продовження) (№ 838–847).....	225
Урок 90. Ділення круглого числа на кругле (продовження) (№ 848–856).....	229
Урок 91. Ділення круглого числа на кругле (продовження). Складені задачі на 2-3 дії (№ 857–865).....	233
Урок 92. Ділення на двоцифрове число способом добору частки. Задачі, які включають подвійне зведення до одиниці та на знаходження четвертого пропорційного (№ 866–875).....	237
Урок 93. Контрольна робота № 6 (№ 726–875).....	241
Урок 94. Ділення на двоцифрове число способом добору. Задачі на знаходження суми двох добутоків з даними, позначеними буквами (№ 876–884).....	243
Урок 95. Правило ділення числа на добуток двох чисел (№ 885–893).....	245
Урок 96. Ділення на двоцифрове число (№ 894–903).....	249
Урок 97. Ділення на двоцифрове число (продовження) (№ 904–913).....	253
Урок 98. Ділення на двоцифрове число (продовження) (№ 914–922).....	257
Урок 99. Залежність результату дії ділення від зміни одного з компонентів дії (№ 923–932).....	261
Урок 100. Обчислення значень виразів (№ 933–942).....	265
Урок 101. Обчислення значень виразів (продовження) (№ 943–951).....	267

Урок 102. Поняття частини та дробу. Чисельник і знаменник дробу. Знаходження частини від числа (№ 952–962).....	269
Урок 103. Утворення і запис частин. Розв'язування задач, які включають прості задачі на знаходження частини від числа (№ 963–972).....	271
Урок 104. Порівняння частин. Розв'язування задач, які включають прості задачі на знаходження частини від числа (№ 973–981).....	275
Урок 105. Порівняння частин. Побудова кола (круга) (№ 982–993).....	277
Урок 106. Знаходження частини від числа (№ 994–1003).....	281
Урок 107. Знаходження частини від числа (№ 1004–1011).....	285
Урок 108. Знаходження числа за його частиною (№ 1012–1021).....	289
Урок 109. Знаходження числа за його частиною (№ 1022–1030).....	293
Урок 110. Контрольна робота № 7 (№ 876–1030).....	297
Урок 111. Знаходження частини від числа та числа за його частиною (№ 1031–1039).....	299
Урок 112. Повторення нумерації трицифрових чисел. Задачі на збільшення (зменшення) числа на кілька одиниць (№ 1–10).....	303
Урок 113. Розрядний склад числа. Загальна кількість одиниць, десятків, сотень у трицифровому числі (№ 11–20).....	305
Урок 114. Додавання і віднімання трицифрових чисел. Задачі на знаходження суми трьох доданків (№ 21–30).....	307
Урок 115. Додавання і віднімання трицифрових чисел. Задачі на різницеве порівняння (№ 31–40).....	309
Урок 116. Взаємозв'язок між додаванням і відніманням. Рівняння. Розв'язування задач за допомогою рівнянь (№ 41–49).....	311
Урок 117. Додавання і віднімання іменованих чисел. Задачі із взаємопов'язаними величинами (№ 50–58).....	315
Урок 118. Додавання та віднімання трицифрових чисел. Задачі на знаходження трьох чисел за їх сумою та сумами двох доданків (№ 59–67).....	317
Урок 119. Письмове додавання та віднімання трицифрових чисел (з переходом через розряд). Периметр прямокутника (№ 68–77).....	321
Урок 120. Додавання та віднімання трицифрових чисел. Розв'язування рівнянь (№ 78–86).....	325
Урок 121. Дії множення і ділення. Випадки множення і ділення з числами 1, 0, 10, 100 (№ 87–96).....	327
Урок 122. Позатабличне множення та ділення (№ 97–105).....	331
Урок 123. Ділення з остачею (№ 106–115).....	335
Урок 124. Властивості множення та ділення суми на число (№ 116–126).....	337
Урок 125. Повторення й узагальнення вивченого про частини від числа (№ 127–136).....	339
Урок 126. Знаходження числа за його частиною (№ 137–146).....	341
Урок 127. Контрольна робота № 8 (№ 1031–1039, 1–146).....	343
Урок 128. Контрольна робота № 9 (Підсумкова за рік).....	346
ДОДАТОК (самостійні роботи).....	348

ПЕРЕДМОВА

Посібник складено відповідно до чинної програми та підручника *Математика : підруч. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф. М. Рівкінд, Л. В. Оляницька. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. — 192 с.* У ньому подано розробки уроків з математики для 3 класу.

Структурно урок поділено здебільшого на 3 частини.

1. Контроль, корекція та закріплення знань (перевірка домашнього завдання, опитування й усні обчислення).
2. Вивчення нового матеріалу (підготовча робота, пояснення нового матеріалу, закріплення нового матеріалу).
3. Поглиблення знань та формування вмінь і навичок (повторення, закріплення й узагальнення матеріалу, пояснення домашнього завдання, підсумок уроку).

1.1. Першим етапом першої частини уроку є перевірка домашнього завдання. Завдання для домашньої роботи, визначені в підручнику, підлягають певній корекції. Корекція направлена на те, щоб учні могли виконати домашню роботу за 20–25 хвилин. За матеріалами домашньої роботи школярів варто опитувати кожного уроку. У розробках уміщені різноманітні форми перевірки домашнього завдання. До одних завдань даються одне-два запитання, щоб переконатися, чи учень осмислив певні зв'язки; інші поєднуються з повторенням попереднього матеріалу або ж з підготовкою до вивчення нового. До багатьох задач домашнього завдання пропонується творча робота, що сприяє поглибленню знань учнів.

1.2. Письмове й усне опитування учнів. Зазвичай на цьому етапі вчителі схильні використовувати усне фронтальне опитування. Така практика призводить до того, що у 3 класі учень буває психологічно не готовим індивідуально відповідати на оцінку. Щоб не допустити цього, потрібно практикувати на уроці всі види опитування: усне і письмове; фронтальне, індивідуальне, парне; опитування за планом тощо. Посібник містить усі види опитування.

Здебільшого після перевірки домашнього завдання вчитель роздає картки для письмового опитування. У посібнику пропонуються картки майже до всіх уроків. Картка № 1 призначена для учня початкового та середнього рівня підготовки, а картка № 2 — для учня достатнього або високого рівня. Кожна картка містить переважно два завдання. Усі завдання карток дібрані та сформульовані так, щоб під час роботи з ними в учня не виникало запитань, які б відвертали увагу вчителя; щоб учень міг самостійно і швидко осмислити завдання й розв'язати його. Розв'язувати завдання школярі можуть на картці чи дошці, у зошиті.

1.3. Усні обчислення. Головною метою усних обчислень є вправлення у швидкому усному виконанні обчислень. Ця мета досягається регулярним виконанням усних тренувальних вправ усіма учнями класу (оцінка тут не головне), тому до початку усних обчислень і письмове, і усне опитування мають бути завершені. Крім тренувальних вправ, на цьому етапі посібник пропонує усне розв'язування задач, роботу з геометричним матеріалом, логічні вправи, нестандартні завдання. Тренувальні завдання час від часу подано у формі *математичних диктантів*, під час яких у зошитах фіксуються результати усних обчислень та іноді — вміння записувати математичні вирази. Багато завдань подано у формі *дидактичної гри*, що сприяє підвищенню інтересу учнів до вивчення математики. Рекомендована тривалість усних обчислень — 5–7 хвилин.

2.1. Підготовча робота. Цей етап найчастіше здійснюється на основі виконання відповідних вправ, що базуються на попередніх знаннях, які є складовою частиною нових. До цього етапу пропонуються як завдання підручника, так і вправи, дібрані авторами.

2.2. Пояснення нового матеріалу. Пояснення нового матеріалу здебільшого здійснюється на основі системи вправ, передбаченої підручником. У посібнику цей матеріал нерідко подано у формі розповіді, евристичної бесіди індуктивного чи дедуктивного спрямування, самостійної роботи з підручником.

2.3. Закріплення нового матеріалу. Цей етап представлений здебільшого вправами підручника. Нові завдання школярі переважно розв'язують під керівництвом учителя з детальним їх коментуванням (зразки коментарів подані в посібнику).

3. Остання частина уроку призначена для загального поглиблення математичних знань учнів і безпосередньо не пов'язана з новим матеріалом, який вивчається на уроці. Формування обчислювальних навичок на цьому етапі проводиться переважно у формі самостійної роботи (з перевіркою на уроці). Формуван-

ня вмінь розв'язувати текстові задачі відбувається з використанням різноманітних видів творчої роботи над задачею, диференційованого підходу, різних форм ілюстрування задач. Для більшості задач уміщена повна методика роботи з ними, для деяких — лише вказівки.

Якщо урок переважаний обов'язковими завданнями, то в розробках уроків пропускаються завдання із «зірочкою» і зі знаком сніжинки.

Слід зауважити, що матеріал чинного підручника не завжди відповідає програмі. Є завдання, формулювання яких некоректне, або не відповідає методичним вимогам для зазначеного віку дітей. У такому разі подано застереження «Увага!» і пояснення, що робити: змінити завдання чи зовсім його не розглядати.

У посібнику переважно застосовується структура комбінованого уроку. Проте він містить уроки, у яких замість структурної частини «Вивчення нового матеріалу» подано повторення, закріплення, узагальнення нещодавно вивченого матеріалу. Частина уроків включає лише дві структурні частини: «Контроль, корекція і закріплення знань», «Поглиблення знань та формування умінь і навичок».

Посібник пропонує 16 самостійних і 9 контрольних робіт. Усі самостійні та контрольні роботи подані у двох варіантах. Для контрольних робіт відведено окремі уроки, а самостійні роботи проводяться під час уроку. Авторам важко передбачити, на якому саме уроці вчителю буде зручно провести самостійну роботу. Тому у відповідних конспектах уроків визначена альтернатива: або проводиться перевірка домашнього завдання й опитування учнів, або самостійна робота. Тобто в рубриці «Контроль, корекція і закріплення знань» пропонується матеріал як для типового комбінованого уроку, так і для комбінованого уроку із самостійною перевіркою роботою (на розсуд учителя).

У розробках кожного уроку сформульовано його дидактичну мету і залишені рядки для формулювання вчителем виховної та розвивальної мети. При цьому вчитель може скористатися поданими нижче формулюваннями.

Виховні цілі уроків математики:

- виховувати повагу до людей праці;
- виховувати гордість за свою Батьківщину;
- виховувати інтерес до вивчення математики, бажання оволодіти певними знаннями та вміннями;
- виховувати акуратність; силу волі; наполегливість у пошуках; відповідальність за доручену справу; дисциплінованість; звичку до систематичної розумової праці; кмітливість; ретельність; зібраність; працьовитість; чесність;
- виховувати ініціативність; комунікабельність; товариськість; почуття відповідальності за команду, колектив.

Розвивальні цілі уроків математики:

- розвивати інтелект; сприймання; увагу; пам'ять; мислення; уяву;
- розвивати зосередженість під час обчислень; уміння самостійно працювати і здобувати знання;
- розвивати творчі здібності; культуру мовлення; вміння відстоювати свою позицію;
- розвивати вміння спостерігати і порівнювати; узагальнювати і конкретизувати; абстрагуватися від конкретного змісту завдань; виконувати аналіз і синтез;
- розвивати вміння логічно аргументувати та розвивати тему, формулювати висновок, чітко будувати свою відповідь.